

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "สถานภาพวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและศึกษาสถานภาพและลักษณะวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 - 2548 และวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ทางด้านวาทวิทยา เพื่อศึกษาทิศทางและแนวโน้มของการวิจัยทางด้านวาทวิทยาเพื่อประโยชน์ในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Content Analysis) โดยการสร้างแบบ (Template) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบการสื่อสาร (Elements of communication), ระดับการสื่อสาร (Levels of communication), บริบทการสื่อสาร (Contexts of communication) และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จำนวนทั้งสิ้น 107 เล่ม ที่ทำการศึกษาในระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2548

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิทยานิพนธ์ทั้ง 107 เล่ม ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในมิติต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่ทำการศึกษาในระหว่างปี พ.ศ. 2542 - 2548 สามารถสรุปตามประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นการศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
2. องค์ประกอบการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
3. การศึกษาระดับการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
4. การศึกษาบริบทการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
5. กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
6. วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
7. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา
8. ปัญหาและอุปสรรคทางการวิจัยในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

1. ประเด็นการศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

วิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาได้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นการศึกษาในเรื่องของรูปแบบและลักษณะการสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ รูปแบบและลักษณะการสื่อสารแบบไม่เฉพาะเจาะจง และรูปแบบและลักษณะการสื่อสารแบบเฉพาะเจาะจง พบว่า ในส่วนของรูปแบบและลักษณะการสื่อสารแบบเฉพาะเจาะจงนั้น มีการศึกษาในประเด็นการศึกษาเรื่องการสร้างความสัมพันธ์, การป้องกันและแก้ไขปัญหามากที่สุด

2. ประเด็นการศึกษาในเรื่องขององค์ประกอบการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ลักษณะคือ ผู้ส่งสาร ซึ่งมีการศึกษาในประเด็นนี้มากที่สุด ผู้รับสาร, บริบท / สภาพแวดล้อม, ผลการสื่อสาร, สาร และปัญหาและอุปสรรค ส่วนในประเด็นการศึกษาในเรื่องของช่องทางสื่อสารนั้น ไม่พบวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในประเด็นนี้

2. องค์ประกอบการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการสื่อสาร ที่ทำการศึกษาร่วมกันในวิทยานิพนธ์หนึ่ง ๆ พบว่า การศึกษาองค์ประกอบร่วมกันของ ผู้ส่งสาร-สาร-ผู้รับสาร และ การศึกษาในตัวสาร เพียงอย่างเดียว เป็นการศึกษาที่พบมากที่สุด รองลงมาเป็นการศึกษาร่วมกันของ ผู้ส่งสาร-สาร, สาร-ผู้รับสาร และ สาร-ผู้รับสาร-สภาพแวดล้อม มีจำนวนเท่ากัน เรียงตามลำดับ

3. การศึกษาระดับการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ระดับการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่พบนั้น มีการศึกษาทั้งหมด 7 ระดับ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. Interpersonal Communication
2. Group Communication
3. Mass Communication
4. Organization Communication
5. Public Communication

6. Intrapersonal Communication

7. Mediated Communication

4. การศึกษาบริบทการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

บริบทการสื่อสารในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่พบนั้น ประกอบไปด้วยภาพรวมของบริบทการสื่อสารทั้งสิ้น 11 บริบท รวมทั้งการสื่อสารในบริบทของเหตุการณ์ / สถานการณ์, สถานที่และบุคคล ดังนี้

1. ภาพรวมของบริบทการสื่อสาร เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- 1) การสื่อสารการแสดง
- 2) การสื่อสารทางการเมือง
- 3) การสื่อสารในการบริหาร/จัดการ
- 4) การสื่อสารในครอบครัว
- 5) การสื่อสารในการพัฒนา
- 6) การสื่อสารในการให้บริการ
- 7) การสื่อสารทางการแพทย์/สาธารณสุข
การสื่อสารทางการศึกษา
- 8) การสื่อสารทางการตลาด
- 9) การสื่อสารทางการเกษตร
การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

2. บริบทการสื่อสารในส่วนของเหตุการณ์ / สถานการณ์ที่พบมากที่สุด คือ วิกฤตการณ์ และเศรษฐกิจ รongลงมาคือ สังคม ส่วนสถานการณ์ที่พบน้อยที่สุด คือ พิธีการและการเมือง

3. บริบทการสื่อสารในส่วนของสถานที่ ได้แบ่งออกเป็น องค์กรไทยเฉพาะเจาะจง องค์กรต่างชาติ และองค์กรไทยไม่เฉพาะเจาะจง โดยองค์กรไทยเฉพาะเจาะจงนั้น พบมากที่สุด คือ สถานบริการสังคมและหน่วยงาน

4. บริบทการสื่อสารในส่วนของบุคคล ได้จำแนกออกเป็น ราชวงศ์ ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ ผู้นำความคิด และนักปกครอง โดยในส่วนของผู้นำความคิดนั้นประกอบไปด้วย นักคิด, นักเขียน และผู้เคลื่อนไหวทางสังคม

5. กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ได้รวบรวมจากกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่พบเป็นจำนวนมากแล้วนำมาจัดกลุ่ม สามารถจัดกลุ่มต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มปรัชญา
2. กลุ่มรูปแบบและองค์ประกอบการสื่อสาร
3. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับระดับการสื่อสาร (Level communication)
4. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับแก่นสาระ (Thematic)
5. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับบริบท (Contextual)
6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
7. แนวคิดทฤษฎีในบริบทอื่น ๆ

เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดของทฤษฎีในแต่ละข้อ สามารถแยกย่อยได้ดังนี้

1. กลุ่มปรัชญา พบทฤษฎี ดังนี้
 - ทฤษฎีความจริง (อภิปรัชญา: Metaphysics และภาววิทยา : Ontology)
 - ทฤษฎีความรู้ (ญาณวิทยา : Epistemology)
 - ทฤษฎีคุณค่า (คุณวิทยา : Axiology)
 - อภิปรัชญาแนวพุทธ

2. กลุ่มรูปแบบและองค์ประกอบการสื่อสาร

พบว่า แนวคิดที่มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างการยอมรับ, การรับรู้ และการฝึกอบรม เรียงตามลำดับ

3. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับระดับการสื่อสาร (Level communication) แบ่งออกเป็น 8 ระดับการสื่อสาร เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- 1) กลุ่มการสื่อสารระหว่างบุคคล
- 2) กลุ่มสื่อมวลชน
- 3) กลุ่มการสื่อสารภายในตนเอง
- 4) กลุ่มการสื่อสารในองค์กร
 กลุ่มการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
- 5) กลุ่มการสื่อสารในกลุ่ม
- 6) กลุ่มการพูดในที่ชุมชน
- 7) กลุ่มการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต

4. กลุ่มที่เกี่ยวกับแก่นสาระ (Thematic)

- แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ

ประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการโต้แย้งแสดงเหตุผล โดยทฤษฎีการวิเคราะห์โดยอิงหลักการตอบโต้สถานการณ์ของลอย บิทเซอร์ พบมากที่สุด, ในส่วนของแนวคิดทฤษฎีการโน้มน้าวใจ พบทฤษฎีการโน้มน้าวใจของอริสโตเติลมากที่สุด และนิยาม / ความหมาย การโน้มน้าวใจ เรียงตามลำดับ

- แนวคิดทฤษฎีด้านภาษา / วาทกรรม

พบว่า แนวคิดเรื่องวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรมโดยทั่วไปนั้น มีจำนวนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ และแนวคิดองค์ห้า (Pentad) ของ Kenneth Burke เรียงตามลำดับ

โดยในส่วนของแนวคิดทฤษฎีด้านภาษา พบแนวคิดที่ใช้เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แนวคิดทฤษฎีการสื่อสารหรือการสื่อความหมาย ทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคม และแนวคิดเรื่องสหบท (Intertextuality)

5. กลุ่มที่เกี่ยวกับบริบท (Contextual)

เรียงลำดับแนวคิดที่พบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แนวคิดทฤษฎีด้านการสื่อสารทางการเมือง แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อสุขภาพ และแนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในครอบครัว เรียงตามลำดับ

6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ ประกอบไปด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร การตลาด (27.27%), แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม, และแนวคิดเรื่องการสื่อสารในลักษณะเชิงการ ทูต มีจำนวนเท่ากัน (12.12%) และแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน, แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติ พันธ์กับวัฒนธรรม และแนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (9.09%) เรียงตามลำดับ

7. แนวคิดทฤษฎีเฉพาะกลุ่ม ประกอบไปด้วย แนวคิดความเป็นมาเกี่ยวกับองค์กรและ แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพ (12.07%) แนวคิดเกี่ยวกับสังคม (75.86%) โดยแนวคิดเกี่ยวกับสังคมนั้น พบแนวคิดเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่นมากที่สุด

6. วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ในส่วนนี้ประกอบไปด้วย วิธีการวิจัยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา และวิธีการเก็บ ข้อมูลของการวิจัย ดังนี้

1. วิธีการวิจัยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา พบว่า ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก มากที่สุด รองลงมาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเอกสาร เรียงตามลำดับ
2. วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัย พบการสัมภาษณ์ร่วมกับการใช้แบบสอบถามมากที่สุด รองลงมาคือ การวิเคราะห์เนื้อหาเพียงอย่างเดียว การวิเคราะห์เนื้อหาร่วมกับการสัมภาษณ์

7. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาและคู่ความสัมพันธ์ของกลุ่มที่ศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีการศึกษา 7 กลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้
 - 1) บุคคลทั่วไป
 - 2) ผู้ประกอบวิชาชีพ
 - 3) เจ้าหน้าที่ / พนักงาน
 - 4) นักวิชาการ / ผู้เชี่ยวชาญ

- 5) ผู้บังคับบัญชา / ผู้บริหาร
- 6) ครู / อาจารย์
- 7) คู่สมรส

2. คู่ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคู่ความสัมพันธ์ที่ศึกษามากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ ผู้บังคับบัญชา - ผู้ร่วมงาน, นักแสดง - ผู้ชม, ครู / อาจารย์ - นักเรียน, สามี - ภรรยา, แพทย์ - คนไข้และเจ้าหน้าที่ - สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง มีจำนวนเท่ากัน

8. ปัญหาและอุปสรรคทางการวิจัยที่ระบุในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในการทำวิจัยแบ่งออกเป็นปัญหาในการสัมภาษณ์และการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งเป็นปัญหาที่ถูกระบุไว้ในวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. จำนวนวิทยานิพนธ์ที่ระบุถึงปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย มีจำนวนน้อยกว่าวิทยานิพนธ์ที่ไม่ระบุปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย
2. ปัญหาและอุปสรรคการวิจัยที่พบมากที่สุด คือ ข้อจำกัดทางด้านเวลา ข้อจำกัดของผู้ถูกสัมภาษณ์ และข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง เรียงตามลำดับ

ในส่วนของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพบปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย ดังนี้

- การไม่ตอบกลับแบบสอบถามเนื่องจากส่งเป็นไปรษณีย์
- แบบสอบถามมีคำถามมากทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายตอบคำถามไม่ครบตามจำนวนข้อ
- กลุ่มตัวอย่างแคบทำให้แบบสอบถามที่ได้รับคืนมีจำนวนน้อย
- กลุ่มตัวอย่างที่รวมตัวกันอยู่ในบริเวณที่ใกล้กัน จะมีผลต่อการตอบแบบสอบถามจนกลายเป็นการชี้นำ
- การไม่ติดบัตรเจ้าหน้าที่มีผลต่อความไว้วางใจในการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “สถานภาพวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ที่ทำการศึกษาในระหว่างปี 2542 – 2548 จำนวนทั้งสิ้น 107 เล่ม โดยสามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้ดังนี้

- สถานภาพและลักษณะวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในมิติต่าง ๆ
- องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ทางด้านวาทวิทยา
- ทิศทางและแนวโน้มของการวิจัยทางด้านวาทวิทยา
- สถานภาพและลักษณะวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาในมิติต่าง ๆ รวมถึงการอภิปรายร่วมของ
- ทิศทางและแนวโน้มของการวิจัยทางด้านวาทวิทยา

จากการที่การสื่อสารทางวาทวิทยาเป็นสาขาที่ใหม่สำหรับประเทศไทย เริ่มดำเนินการสอนในระดับปริญญาโทครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2542 จึงเป็นเหตุให้ประเด็นในการศึกษาวิจัยยังมีความหลากหลายและลึกซึ้งไม่เท่ากับในต่างประเทศ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา (เนื่องจากกรอบหรือ Template ที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการประมวลจากแนวคิดและทฤษฎีของสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่) นอกจากนี้ ประเด็นการศึกษาต่าง ๆ ยังมีความกระจัดกระจาย ไม่มีการสร้างองค์ความรู้จากการวิจัยเดิมให้กว้างและลึกซึ้งขึ้น กล่าวคือ

1. ในส่วนของประเด็นการศึกษานั้น พบรูปแบบและลักษณะการสื่อสารที่สามารถแยกเป็นประเด็นได้เพียง 11 ประเด็นเท่านั้น โดยในที่นี่แต่ละประเด็น มีการศึกษามากที่สุดเพียงแค่ 5 เรื่องเท่านั้น และน้อยที่สุดคือ 1 เรื่องต่อ 1 ประเด็น ทำให้เป็นการยากที่จะประมวลองค์ความรู้ที่ได้ เนื่องจากการศึกษาที่มีเพียงเรื่องเดียวนั้น เราไม่สามารถนำมาเป็นข้อสรุปหรืออ้างอิงใด ๆ ได้ เพราะเป็นการศึกษาที่มีจำนวนไม่มากพอ

แต่ทั้งนี้เมื่อนำมาจัดกลุ่มและหาค่าเฉลี่ย ในส่วนขององค์ประกอบการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นภาพว่า การศึกษาในประเด็นของผู้ส่งสารนั้นพบมากที่สุด ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก วาทวิทยาเป็นการศึกษาที่แตกต่างจากสาขาอื่น ๆ ตรงที่ วาทวิทยาเป็นการสื่อสารโดยใช้

ตนเองเป็นหลัก ทำให้ในส่วนนี้ผู้วิจัยส่วนใหญ่จึงทำการศึกษาในประเด็นของผู้ส่งสารมากที่สุด โดยเน้นไปที่การสร้างการยอมรับและการโน้มน้าวใจมากที่สุด ซึ่งการศึกษาในประเด็นนี้นั้นนับได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่มีการศึกษาในประเด็นนี้เป็นจำนวนมาก อาจเนื่องมาจากการค้นคว้าข้อมูล เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ มีจำนวนมาก จึงทำให้สะดวกต่อการทำวิจัยส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ยังพบมิติของแนวโน้มทางการศึกษาที่อาจจะมีมากขึ้นในประเทศไทย ก็คือ LGBT Communication เป็นการสื่อสารของ Gay และ Lesbian ซึ่งในปัจจุบันในต่างประเทศได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการนำมาบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ในวิชา LGBT Media Studies ที่ University of Illinois, Chicago เมื่อปี 2006

แม้จะเป็นการศึกษาผ่านสื่อ แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการให้ความสำคัญกับการสื่อสารในกลุ่ม Gay และ Lesbian มากขึ้น ซึ่งในงานวิจัยของต่างประเทศ ได้มีการศึกษาการสื่อสารดังกล่าวในเชิงของวาทวิทยา เช่น การศึกษาคำแสดงของกลุ่มรักร่วมเพศ (Homophobic Slang) ในบริบทที่จำเป็นต้องใช้ โดยศึกษาในเรื่องของภาษา รูปประโยค เพศสภาพและเพศภาวะที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Armstrong & James D., 1997) รูปแบบการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของกลุ่มรักร่วมเพศ (Anderson, Shea M., 2004) เป็นต้น ซึ่งการศึกษาดังกล่าว ในปัจจุบันอาจจะยังไม่ได้รับความนิยมในไทยมากนัก แต่ก็นับว่าเป็นแนวโน้มใหม่ที่นำจะมีการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในสังคมมากขึ้น

2. ระดับของการสื่อสารที่มีการศึกษามากที่สุด คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล นับได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่มีการศึกษาในประเด็นนี้เป็นจำนวนมาก ส่วนระดับการสื่อสารที่มีการศึกษาน้อยที่สุด คือ เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น ได้แก่ Mediated Communication คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน โดยผ่านสื่อ ซึ่งการวิจัยที่พบนั้น เป็นการศึกษาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต นับว่าเป็นแนวโน้มใหม่ในการสื่อสารที่พบ นอกจากนี้การสื่อสารดังกล่าวยังรวมถึง จดหมาย ข้อความทางโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารดังกล่าว ยังไม่พบในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา แต่นับว่าเป็นกระแสที่น่าสนใจ เพราะในปัจจุบันการสื่อสารมีความรวดเร็วและแผ่ขยายมากขึ้น ในที่นี้อาจรวมไปถึงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและเชื้อชาติที่จะเพิ่มมากขึ้น

ในยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน และการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น อาจนับได้ว่าช่องทางการสื่อสารดังกล่าว มีส่วนสำคัญในการเพิ่มอาชญากรรม หรือที่เรียกว่าอาชญากรรม

ออนไลน์ การแพร่กระจายข่าวสารที่รวดเร็ว และการส่งต่อ (forward) ไปยังผู้รับอื่น ๆ รวมถึงการสร้างกระแสข่าวต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต การสร้างความเป็นตัวตนผ่านทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต และประเด็นการสื่อสารที่น่าสนใจอื่น ๆ อีกมากมายอันจะส่งผลต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมส่วนหนึ่ง

3. บริบทการสื่อสารที่พบมากที่สุด คือ การสื่อสารการแสดง ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยานั้น เป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ นั้น ไม่ได้จำแนกประเภทของวิทยานิพนธ์ว่าเป็นการทำวิทยานิพนธ์ในส่วนใด เป็นการวิเคราะห์โดยรวมของวิทยานิพนธ์ในภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง จึงน่าจะเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ส่งผลให้บริบทการสื่อสารการแสดงพบมากที่สุด

4. กรอบแนวคิดทฤษฎีที่นำมาศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยานั้น พบว่า กลุ่มแนวคิดและทฤษฎีที่มีการนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยมาก คือ กลุ่มการสื่อสารระหว่างบุคคล อาจเนื่องมาจากการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นระดับการวิจัยที่พบมากที่สุด จึงเป็นเหตุให้แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารในกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด โดยเน้นในเรื่องของนิยามความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น งานวิจัยของ วรภา จิระรัตนวรรณ (2544) ที่ทำการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างครูข้างถนนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน ในแง่มุมของการเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม หรือ การเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ในงานวิจัยของ ภัทรพร ประทุมผาง (2546) เป็นต้น

ในส่วนของแนวคิดที่สร้างการยอมรับ พบว่าเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่พบมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าว จะถูกนำมาใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กร การสร้างการยอมรับระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจนครบาล (เขมรินทร์ พิศมัย, 2542) หรือ การสื่อสารของผู้บังคับบัญชาเพื่อสร้างการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีอาวุโสมากกว่าในองค์กรไทย (ชลทิพย์ อัครวาทญาณ, 2546) การสร้างการยอมรับในบทบาทการทำงานของผู้หญิง (ผานิต อมราพิทักษ์, 2544) เป็นต้น

แนวคิดในเรื่องของแบบจำลองการสื่อสารซึ่งเน้น กระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสาร สาร สื่อ หรือช่องทาง และผู้รับสาร หรือที่รู้จักกันในนามของ SMCR พบว่าเป็นแนวคิดที่ไม่นิยมนำมาใช้ ในบทที่ 2 ของการวิจัยในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา ขณะที่ในการวิจัยของพรพรรณ เขยจิตร

(2542) กลับพบว่า แนวคิดในเรื่องของแบบจำลองการสื่อสารนั้นเป็นที่นิยมนำมาใช้ในบทที่ 2 ของการวิจัยการสื่อสารในองค์กรไทย แม้จะไม่มี การนำมาสร้างเป็นกรอบของการวิจัยก็ตาม

กลุ่มแนวคิดอีกกลุ่มหนึ่งที่นำมาศึกษากันมากในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา คือ แนวคิด เรื่องการโน้มน้าวใจ โดยแนวคิดที่นำมาใช้คือ ทฤษฎีการโน้มน้าวใจของอริสโตเติล เช่น งานวิจัย ของ วารุณี สุวรรณพิสิทธิ์ (2543) การสื่อสารระหว่างบุคคลในการสนับสนุนให้เกิดการทำประกัน ชีวิต ได้ใช้หลักการโน้มน้าวใจของอริสโตเติลมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ หรือ วาทวิเคราะห์ พระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา (ทิพย์สุดา อิมใจ, 2548) ก็เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ในส่วนของทฤษฎีของอริสโตเติลนั้นไม่ได้มีเพียงแต่การโน้มน้าวใจเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงในส่วนอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับลีลาการพูดโดยอิงหลักอริสโตเติล (ทิพย์สุดา อิมใจ, 2548) แบบจำลองเกี่ยวกับการพูดของอริสโตเติล (จิตติมา หลอมทอง, 2544) แนวคิดเรื่อง บริบทของวาทะตามแนวอริสโตเติล (วินี เชียงเถียร, 2542) ล้วนพบในการศึกษาที่เกี่ยวกับการ วิเคราะห์คำพูด ไม่ว่าจะเป็นพระราชดำรัส หรือการวิเคราะห์เพลง (อภิรดี ภูภิรมย์, 2543) เป็นต้น

ข้อสังเกตในการนำกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้ในการวิจัยของวิทยานิพนธ์ทางวาท วิทยานั้น มีหลายงานวิจัยที่กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ อย่างมากมาย แต่ไม่มีการนำแนวคิด ทฤษฎีเหล่านั้นมาสร้างกรอบในการวิจัย หรือหากมีจะเป็นการกล่าวอย่างไม่ชัดเจนในการนำมาใช้

5. วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยานั้น วิธีการวิจัยที่มีนำมาใช้ มากที่สุด การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ที่เป็นเหตุนี้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะของการทำวิจัยที่ต้องการทราบความคิดเห็น ทศนคติโดยละเอียด เพราะวาทวิทยาเป็น การศึกษาโดยเน้นตัวบุคคลเป็นหลัก การใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกจึงถูกเลือกนำมาใช้ในการ ทำการวิจัยมากกว่า อีกทั้ง การสัมภาษณ์ยังเป็นส่วนร่วมในการวิจัยเชิงปริมาณอีกด้วย เนื่องจากการเก็บข้อมูลทั้งสองวิธีทำให้ได้ข้อมูลที่เพิ่มเติมหรือนำมาอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในมุมที่ กว้างขึ้น เป็นลักษณะของวิธีวิจัยเชิงปริมาณ สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาแนวแบบสมัยใหม่ (Modernistic) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิง สังคมศาสตร์ เพราะสะดวกและสามารถวัดผลได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและ สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ด้วย

การวิจัยเชิงทดลอง (Experiment) มีการศึกษาเพียงเรื่องเดียว (รติยา วิรุฬลีธธา, 2542) ซึ่งนับว่าเป็นการศึกษาที่ไม่ค่อยพบในวิทยานิพนธ์ทางด้านนี้นัก อาจเนื่องมาจากวิธีดังกล่าวมักพบในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องมีตัวแปร การควบคุม เมื่อตัวแปรดังกล่าวในทางสังคมศาสตร์โดยส่วนใหญ่คือ บุคคลที่ควบคุมยาก เนื่องจากมนุษย์มีความคิด ความรู้สึก การทดลองดังกล่าวอาจเกิดความเบื่อหน่าย หรือเกิดการเรียนรู้ ที่เรียกว่า Ceiling Effect คือ การที่ผู้ถูกทดลองได้รับการทดลองซ้ำ ๆ จึงเกิดการเรียนรู้จดจำ เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งส่งผลต่อการทดลอง อย่างไรก็ตามวิธีการทดลองนี้ก็นับว่าเป็นวิธีที่น่าสนใจสำหรับสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา

ในส่วนของการระบุถึงวิธีการวิจัยที่มีความเกี่ยวเนื่องกันแต่ใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น Participant Observation และ Participatory Observation ซึ่งเป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน แต่มีการระบุที่แตกต่างกันทำให้เกิดความสงสัยในตัวผู้วิจัยว่า การระบุที่แตกต่างกันนี้ มีนัยยะทางการวิจัยหรือไม่อย่างไร

8. ปัญหาและอุปสรรคที่พบบนนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านเวลา เนื่องจากเวลาเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น เวลาในการนัดหมายของผู้ถูกสัมภาษณ์ การรอสัมภาษณ์ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ประกอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวผู้วิจัยเอง ที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อทางด้านเวลา ไม่ว่าจะเป็น พื้นฐานความเข้าใจในการศึกษาของผู้วิจัยเองหรือปัญหาความแตกต่างทางภาษา

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและระบุไว้แล้วแต่เป็นปัญหาที่ตัวผู้วิจัยแต่ละคนไม่คาดคิดมาก่อน เช่น ความปลอดภัยของผู้วิจัย ในการสัมภาษณ์ที่ต้องรอการให้สัมภาษณ์หลังเลิกงาน ตอนกลางคืน หรือการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ เช่น ทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยแล้วผู้ป่วยไม่สามารถให้สัมภาษณ์ต่อได้ เป็นต้น เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้แล้วแต่ต้องศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ที่ผ่านการทำวิจัยมาแล้วทั้งสิ้น เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมของตนเอง ในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

การวิจัยในส่วนนี้จึงพยายามให้เห็นถึงสภาพของปัญหาที่ผ่านมาเพื่อให้ผู้วิจัยในรุ่นต่อ ๆ มาเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในการวิจัย

• องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ทางด้านวาทวิทยา

จากประเด็นการศึกษาที่พบนั้น มีการศึกษาที่กระจัดกระจาย อีกทั้งจำนวนงานวิจัยยังไม่ครอบคลุมในทุกด้าน และการศึกษาในด้านหนึ่ง ๆ ก็ยังมีจำนวนไม่มากพอจึงทำให้องค์ความรู้ที่ได้นั้นไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ดังนั้นการอภิปรายในส่วนนี้จึงนำเสนอในส่วนขององค์ความรู้ที่พบมากที่สุด ดังนี้

วาทวิทยา

การศึกษาทางวาทวิทยานั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาด้วยสื่อบุคคลเป็นหลัก ดังเช่นวิธีการสื่อสารที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ทรงใช้นั้นเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นหลัก โดยผ่านสื่อบุคคล (สุวดี พันธุ์พานิช, 2546) ซึ่งสื่อบุคคลดังกล่าวเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร เห็นได้จาก การระบุถึงสื่อที่ดีที่สุดในการสื่อสารระหว่างมูลนิธิผู้หญิงกับสตรีที่เข้ารับการบริการ คือ สื่อบุคคล เพราะสื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่จะเข้าถึงผู้ที่ประสบปัญหาได้เนื่องจากผู้ประสบปัญหามีความเชื่อใจและสามารถปรึกษาแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ (นิรมล บางพระ, 2547) รวมถึงสามารถสื่อสารให้เกิดความยอมรับและเชื่อถือ ดังเช่น การสื่อสารของประชาสังคมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเน้นการใช้สื่อที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากคนในชุมชน ได้แก่ สื่อบุคคล เช่น พระสงฆ์ ประชาชนชาวบ้าน (รังสิมา นิโบล, 2547) นอกจากนี้ สื่อบุคคลยังถูกใช้ในการเผยแพร่จากการศึกษา พบว่า สื่อที่ถูกนำมาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารบทเพลงมหาวิทยาลัยมากที่สุด คือ สื่อบุคคล (ชัยวัฒน์ หอวรรณภากร, 2544) รวมถึงการรักษาไว้ เช่น การดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น "จันเสน" ได้สร้างยุวมัคคุเทศน์ ซึ่งเป็นสื่อบุคคล เพื่อการดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ในอนาคต (สุนทรี ลีลา, 2548) เป็นต้น

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ยังชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของวาทวิทยาในการสื่อสารที่ก่อให้เกิดประโยชน์ อาทิ ทางการศึกษา ในสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่ทรงใช้วาทศิลป์ในพระราชสาส์นเปลี่ยนประเด็นจากการใช้ศาสนาเป็นเครื่องต่อรองทางการทูตของฝ่ายฝรั่งเศสมาเป็นการค้าได้สำเร็จ (บัณฑิต โคกปุณ, 2542) หรือการสื่อสารการทูตแบบการทูต ด้วยวิธีลอบบี้ถูกนำมาใช้ในการเจรจาต่อรอง ของขบวนการเสรีไทยทั้งสามสาย ให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการตกเป็นประเทศผู้แพ้สงครามดังเช่นญี่ปุ่น (มณีจุกา วัชรโรทัยกร, 2544)

การศึกษาในส่วนของกรณีศึกษาที่น่าสนใจก็เป็นอีกประเด็นที่มีการศึกษาเป็นจำนวนมาก มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

การโน้มน้าวใจ

พบว่า การโน้มน้าวใจนั้น ถูกใช้ในทุกระดับการสื่อสารรวมถึงทุกระดับบุคคล ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการโน้มน้าวใจด้วยการใช้หลักฐานและการอ้างเหตุผล ดังเห็นได้จากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช พบว่า ใช้วิธีการโน้มน้าวใจด้วยการอ้างเหตุผลต่าง ๆ (วินี เชียงเถียร, 2542) พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสื่อสารโดยใช้หลักฐานและการอ้างเหตุผลในหลากหลายรูปแบบ (ชนะศักดิ์ ศรีพุดผา, 2546) วิธีการโน้มน้าวใจในวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นการใช้หลักฐานแบบพรรณนา และการใช้หลักฐานแบบให้รายละเอียดเป็นหลัก (วรวรรณ ทองสุกร, 2548) การใช้กลวิธีการโน้มน้าวใจและการอ้างเหตุผลขององค์ปาฐกถา (พรพักตรา ไชยเศรษฐ, 2546) รวมถึงวิธีการในการโน้มน้าวใจลูกค้ำ ที่ใช้วิธีในการโน้มน้าวใจลูกค้ำ ได้แก่ การแสดงหลักฐาน และการให้เหตุผล (ดวงพร บุญยะสาระนันท์, 2543) และผู้บริหารงานลูกค้ำใช้วิธีการในการโน้มน้าวใจลูกค้ำอย่างผสมผสาน คือ การใช้หลักฐาน การให้เหตุผลและการเรียงเรียงสารด้วยการเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไข (ดวงพร บุญยะสาระนันท์, 2543)

นอกจากนี้ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบในการโน้มน้าวใจให้เกิดผลสำเร็จนั้นก็คือ บุคลิกลักษณะของผู้ส่งสาร ดังนี้

- บุคลิกลักษณะของผู้ส่งสาร

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า "รูปร่าง" มีบทบาทในการเป็นสิ่งกำหนดชนชั้น ชาติกำเนิด บทบาทสถานภาพและหน้าที่ของบุคคลมากที่สุด (ศิริพร โชติพิณฑุ, 2548) ซึ่งถือเป็นปัจจัยเสริมในการโน้มน้าวใจ ดังเช่น องค์ประกอบความน่าเชื่อถือในด้านความเป็นผู้เชี่ยวชาญ บุคลิกภาพ การแต่งกาย (ดวงพร บุญยะสาระนันท์, 2543) สำหรับในส่วนของผู้นำนั้น คุณลักษณะของผู้นำที่มีผลมากต่อการสร้างแรงบันดาลใจได้แก่ การเป็นผู้มีบุคลิกภาพและอุปนิสัยใจคอดี และมีทักษะในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าว อย่างมีประสิทธิภาพ (โชคชัย อัครวรารงค์, 2544) รวมถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่มีความเด็ดเดี่ยว ดังเช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ใช้จุดมุ่งใจในความ "เด็ดเดี่ยว" ของพระองค์ ในการโน้มน้าวใจ (กฤษณะ นาคประสงค์, 2546) นอกจากนี้ ยังมีการระบุถึง ลักษณะของผู้หญิงที่มีความสามารถในการสื่อสาร เป็นผู้ที่มีบุคลิกดี เปิดเผย ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มั่นใจในตนเอง กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำในลักษณะที่ไม่ก้าวร้าว มีทักษะในการเป็นผู้นำ (จันทร์จิรา อาภาเขต, 2544) การสื่อสารต่าง ๆ ปัจจัยหลักที่จะ

เป็นตัวกำหนดการได้รับการตอบรับก็คือ ลักษณะดึงดูดใจของคู่มือสาร ในรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพ (นภาพรรณ ธนิสสร, 2546) รวมถึงในส่วนของพิธีกร โดยหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพิธีกร จะต้องมามีภาพลักษณ์ของความน่าเชื่อถือ (อุรัสยาน์ สุขะตุงคะ, 2546) เนื่องมาจากการที่กลุ่มผู้ชมนั้นให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพและการนำเสนอตัวเองของพิธีกรเป็นหลัก (จิตต์สุขุม พวงเพชร, 2548)

- การสร้างการยอมรับ

เป็นอีกกระบวนการหนึ่งในการโน้มน้าวใจ พบได้มากในการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างการยอมรับในผู้บังคับบัญชา ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีอาวุโสมากกว่า ได้แก่ บุคลิกภาพ และภาวะผู้นำ (ชลทิพย์ อัครวาทย์, 2546) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของผู้บังคับบัญชา คือ ปัจจัยด้านบุคลิกและคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บังคับบัญชา (เขมรินทร์ พิศมัย, 2542) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างการยอมรับ ได้แก่ บุคลิกลักษณะความสามารถและวิธีการในการพูดและประวัติส่วนตัว (ระพีพร ฤทธิไพโรจน์, 2548) รวมถึงบริบทในการสร้างการยอมรับของผู้หญิงในองค์กรอีกทาง เช่น ลักษณะการสื่อสารของผู้บังคับบัญชานหญิงที่ได้รับการยอมรับ เช่น สามารถทำงานเป็นทีม ถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบและชัดเจน (ผานิต อมราพิทักษ์, 2544) และ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับผู้หญิง ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่ง ระดับการศึกษา สถาบันความสามารถในการใช้ภาษาและคอมพิวเตอร์(จันทร์จิรา อาภาเขต, 2544) นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการยอมรับทางการเมือง จากการศึกษาในกลุ่มบุคคลในวงการบินที่สนใจเข้าทำงานการเมือง จำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ เพราะยังขาดประสบการณ์การทำงานการเมือง เพื่อสร้างการยอมรับ และความไว้วางใจจากประชาชน (สุภาภรณ์ สุธรรมโกศล, 2547) และส่วนที่มีผลอีกทางหนึ่งคือการสร้างการยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกัน จากการศึกษาบุคลิกลักษณะของตัวตลกหนึ่งตระกูล ก่อให้เกิดการยอมรับจากผู้ชมว่าเป็นพวกเดียวกัน (คนางค์ บุญทิพย์, 2545)

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาวิจัยทางวาทวิทยา

1. งานวิจัยนี้จำกัดขอบเขตอยู่แค่ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ได้รวมถึงคณะหรือมหาวิทยาลัยอื่น ที่อาจมีการทำวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยา จึงทำให้การวิจัยที่ได้นั้นไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร เนื่องจากขอบเขตของผู้ทำการวิจัยในวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่ผ่านมา นั้น อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน กล่าวคือ

ลักษณะการเรียนการสอน หลักสูตรรายวิชา รวมทั้งเอกสารที่ค้นคว้าได้ ไม่ว่าจะเป็นวทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่ผ่าน ๆ มา หรือเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ที่ค้นคว้าในห้องสมุด ล้วนแล้วแต่มีส่วนในการรวบรวมความคิดของผู้ทำการวิจัย ดังนั้น จึงควรมีการศึกษารวบรวมที่ขยายวงกว้างมากขึ้น เพื่อเป็นฐานข้อมูลของการศึกษาวิจัยทางวาทวิทยาในอนาคต

2. จากผลการวิจัยในส่วนของมิติต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ทางวาทวิทยาที่ได้นั้น เป็นเพียงข้อสรุปภาพรวมกว้างของการศึกษา ซึ่งประเด็นการศึกษานั้นยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับต่างประเทศและกระจัดกระจาย อีกทั้งยังไม่ได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งเท่าใดนัก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจศึกษาในแต่ละประเด็นให้ลึกซึ้ง เช่น เปรียบเทียบ หาค่าความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็ น ความสัมพันธ์ของระดับการสื่อสารและองค์ประกอบการสื่อสาร หรือ บริบทการสื่อสาร เป็นต้น

3. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้รวบรวมเฉพาะงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิตเท่านั้น ยังไม่มีการรวมถึงการศึกษาวิจัยของนักวิชาการทางวาทวิทยา ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตควรมีการรวบรวมไปถึงการศึกษาวิจัยโดยนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญทางวาทวิทยา ที่อาจมีการทำการศึกษามาก่อนปี พ.ศ. 2542 มาจนถึงปัจจุบัน

4. เนื่องจากการวิจัยทางวาทวิทยามีมานานในต่างประเทศ และในการศึกษาคั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาภายในประเทศ โดยสร้างกรอบการศึกษาจากต่างประเทศเป็นหลัก เพื่อแสดงถึงการเปรียบเทียบให้เห็นการพัฒนาทางด้านการศึกษาวิจัยทางวาทวิทยาในประเทศไทยให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศที่การศึกษาทางด้านนี้เจริญและพัฒนาไปมากแล้ว ทำให้เห็นภาพรวมของการศึกษาเรื่องนี้ในประเทศต่าง ๆ

ผลการสำรวจวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับวาทวิทยายังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น และต้องการการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ อีกมาก เพื่อให้ทัดเทียมกับการศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการให้ความสนใจในการศึกษาเรื่องนี้ จึงนับว่ามีประโยชน์ทั้งในทางปฏิบัติ กล่าวคือ วาทวิทยาเป็นการศึกษาถึงการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็ น การสื่อสารในองค์กร การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม การสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารทางการเมือง เป็นต้น เห็นได้ว่า วาทวิทยาอยู่ในทุกระบบของการสื่อสาร และในทางวิชาการถือว่าการเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวาทวิทยาอีกด้วย